

Pozitivní zkušenost s asistovaným stykem

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. 2015-01-22

jeronym.klimes@gmail.com

<http://www.klimes.us>

Největší trauma a týrání dětí často vzniká paradoxně ne při vlastním rozvodu rodičů, ale až následně poté, co se rozjede bitva o dítě. Trauma samotné vzniká pak zejména při vlastním předání, které se opakuje každý týden.

Přesto je to právě předání, kterému nevěnují soudy a OSPODy prakticky žádnou pozornost. Když si na to rodiče stěžují, tak jsou odbyti tím, že je v jejich zájmu, aby se dohodli. Tím ale stát fakticky rezignuje na funkci kolizního opatrovníka a nechává děti napospas znepráteným rodičům, ač nahlas se deklamuje rétorika o lidských právech.

Nerad bych úlohu lidských práv podceňoval. V historii se mnohokrát osvědčily jako účinný nástroj při prosazování demokratických principů vůči otrokářským, feudálním a totalitním režimům. Ale v opatrovnické oblasti se koncept lidských práv ukazuje jako nefunkční až škodlivý. Protože právě ti, kteří je nejvíce porušují, se jimi nejvíce zaštiťují. Prostě řešit rodinné konflikty lidskými právy je asi tak účinné jako opravovat hodinky krumpáčem.

Ukázku toho krupáčoidního přístupu mi včera barvitě vylíčila jedna matka. Ta je rozhádaná s citově labilní dcerou z prvního manželství, která ani nevychází se svým otcím. Dcera na matku podala žalobu k soudu, že se chce stýkat se svými nevlastními sestrami okolo 6 let. Tento styk v minulosti nebyl problém, dokud dcera nezačala před dětmi dělat scény a dokud si je nezačala brát do svého zakoupeného studentského bytu. Každopádně sociální pracovníce na základě nějakého paragrafu donutili matku k „dohodě“ a u dětí nyní každých 14 dní dochází ke stejným scénám jako při předání u střídavé výchovy. Opět zde ani soud, ani sociální pracovníce nekladou důraz na to, jak vypadá onen styk v praxi a jak se děti cítí při předání. Tedy pod taktovkou lidských práv nejen traumatizujeme děti při rozvodech, ale mrzačíme je i v biologických rodinách.

Velká část neřkuli většina případů, kdy rodič volá pod praporem lidských práv po střídavé výchově, jsou situace, které by se měly řešit spíše nařízením asistovaného styku či jeho úplným zakázáním.

Neřeším nyní otázku komu - jestli matce nebo otci, ale dlužno dodat, že právě proto, že se bez trestu ponechávají matky, které aktivně odcizují dítě otci, tak volají otcové po střídavé výchově. Oni v podstatě nechťejí střídavou výchovu. Oni chtějí dítě do své péče, ale když to nejde, tak alespoň volají po střídavé výchově, která je pak ještě horší než ponechat dítě v péči jednoho rodiče. Při takové střídavé výchově tak jako tak necháváme dítě na pospas narušenému rodiči a ještě mu sebereme domov.

Cochemskou praxí se zaštiťují jak zastánci střídavé péče, tak její odpůrci. Ale jeden fakt stojí za zmínku. Cochemská praxe stojí a padá poměrně tvrdým postupem soudu a dále úzkou spoluprací soudu se všemi odborníky. V Čechách je i pro psychologa prakticky nemožné sednout si soudcem nad konkrétním případem a třeba se sociálními pracovníci si domluvit jednotnou strategii sociální práce, kterou bude stát vůči rozvedeným rodičům prosazovat. Soudci na emaily neodpovídají, není možno se jim dovolat, na případové konference zásadně nechodí. Když píší předběžná opatření, tak si většinou ani nedají tu práci, aby zvedli telefon a zavolali koliznímu opatrovníkovi.

Soudci si žijí ve svém skleněném zámku, kterému říkají nezávislost, což v praxi znamená, že se škorpi mezi sebou. Podobné pnutí jako je mezi nesoudci a soudci prvního stupně, je totiž i pnutí mezi prvostupňovými soudy a krajským či městským. Klienti popisují tragikomické situace, kdy při jednání otec křičí, že chce střídavou výchovu, matka mu navrhuje zákaz styku a nad tím vším ječí soudkyně, aby se dohodli, že nechce, aby jí to zase shodil odvolací soud. Dítě jediné je zticha - to vše až při předání...

Výsledkem je, že sami soudci nemají žádnou představu, jak by ten případ řešili na místě sociální pracovníce či psychologa. Reagují pak dvojím způsobem: Nejčastěji rezignací a protahováním případu nade všechny meze, méně často autoritativními nařízeními, která v praxi nejsou vykonatelná, nebo jsou ke škodě dítěte.

Názorný příklad tohoto je ukázka předání, kterou jsem pouštěl na konferenci. Čtyřletá holčička za živého boha nechce přejít od otce k matce. Ale to vždy takto nebylo. Ještě před těmito prázdninami probíhalo předání v klidu. Důvod takového zhoršení bylo opravdu hloupé nařízení městského soudu, že holčička musí být celý měsíc o prázdninách u otce. Protože krajský soud zachází s dítětem jako s pytlek písku, tak dítě zažilo osiření. Dnes se drží mámy jako klíště a odhání od ní jiné lidi a samozřejmě předání k otci je pokaždé ona šílená scéna, kterou si můžete poslechnout na nahrávce z konference. Zde stát nejen, že nechrání skutečný zájem dítěte, ale naopak stává se výrokem soudu spolupachatelem násilí na dítěti. Opatření v tomto případě by bylo jednoduché. Stačilo by rozparcelovat čas o prázdninách do třídních, maximálně týdenních bloků. Ano, rodiče se budou

rozčilovat, že se jimi to nehodí, ale alespoň to nepoškodí dítě.

Ilustrace do rámečku

Nejčastější případ týraného dítěte je při předání po rozvodu u rodičů

Týraným dětem se věnuje mnoho organizací i mnoho reklam, ale prohlédněte si je pozorně. Tuto nejčastější formu CAN na těchto plakátech nenajdete. To je neviditelné zneužití dětí. To nechávají bez povšimnutí všichni - média, soudy, policie, OSPOD i odborníci. Řeší je pokrčením ramen, že je to jako odpovědnost rodičů. Tak stát pasivně přihlíží, jak mu vzniká příští generace neurotiků.

Jak poznat skutečný zájem dítěte?

Nejtěžším úkolem soudů je vyvážit skutečný zájem dítěte versus jeho verbálně deklarovaný zájem. To rozhodně není jednoduchá otázka. Ale s jedním si vždy můžeme být jisti. Totiž že ve skutečném zájmu dítěte nejsou scény při předání. O tuto jistotu mohou soudy opřít svou argumentaci vůči rodiči. Rodič, který skutečně miluje své dítě, totiž v jeho zájmu snese i tu psychickou nepohodu, která vyplývá z toho, že musí být fyzicky blízko expartnera, kterému by nejraději vyškrabal oči.

Právě ochota k bezkonfliktnímu předání s překryvem je lakmusový papír lásky rodičů k dětem.

Pokud dítě je tak úzkostné, že není schopno přejít k druhému rodiči, pak rodiče musejí přejít do modu společné setkání rodičů s dítětem. Při tom stát pomocí různých svých nástrojů musí bedlivě pozorovat, zda se při těchto předání nepouští rodiče do bitek.

Když dítě nejde dobrovolně od jednoho rodiče k druhému, je třeba přejít do modu společné setkání rodičů s dítětem. Při tom je bedlivě pozorovat, zda se nepouští do bitek.

Pokud se rodiče nedají usměrnit, je třeba zpřísnit dohled - až po poslední stupeň, kterým je zákaz styku:

a) volný, neupravený styk, volně probíhající střídavá výchova

b) upravený styk (střídavá výchova)

c) upravený styk s omezenými rodičovskými právy

Jestliže rodiče svým chováním deklarují, že nejsou schopni se domluvit na výchově dětí a hádají se u mediátora třeba hodinu na téma botičky č. 32 nebo 33, pak je to ipso facto důkazem, že je třeba jim omezit rodičovskou způsobilost. Když se omezuje způsobilost k právním úkonům, tak je třeba vždy jmenovat opatrovníka, který tyto žabomyší konflikty bude rozhodovat dle vlastního uvážení, a pak o tom podá zprávu soudu.

d) asistovaný styk s omezenými rodičovskými právy

e) asistovaná společná setkání s oběma rodiči

f) zapovězený styk (dočasně)

Právě mizivé procento zákazů styku je důkazem, že dnešní stav je na úkor dětí, protože je necháme na pospas morálně a psychicky narušeným jedincům. Velmi mírným odhadem je, že na každém pracovišti OSPODu by měl být minimálně jeden zákaz styku každý rok.

V této hierarchii se mají rodiče řízeně přesouvat z režimu do režimu. Pokud dělají problémy, tak postupují směrem k zákazu styku. Naopak pokud jsou vztahy mezi nimi klidné a mírné, tak naopak pravidla se uvolňují. Dnešní naprosto nelogická praxe je taková, že čím je rodič problémovější, tím spíše se mu ustoupí a dítě se nechává napospas rozhádaným rodičům, např. ve střídavé výchově.

Příklad dobré praxe

JUDr. Lubomír Ptáček, soudce nejvyššího soudu, mi kladl na srdce, abych nebyl jen negativní, ale abych občas pochválil a uvedl příklad správné praxe. S tím souhlasím. Ano, možná jsem až příliš zachmuřený. Proto jsem rád, že mohu ukázat příklad, kde se praxe blížila ideálům z Coechemu. Naštěstí jsou soudci, kteří se nebojí riskovat a jdou proti proudu. Jeden příklad dobré praxe, kdy došlo ke spolupráci soudkyně, OSPODu i externí organizace, můžeme uvést, neboť to se blížil ideálnímu stavu.

Benešov - společné setkání rodičů a dítěte místo asistovaného předání

V Benešově soudkyně Mgr. Petra Šturcová nařídila rodičům asistované předání přes organizaci Mikuláš o.p.s., jejíž ředitelkou je Bc. Eva Flossmannová (na obrázku). Na předchozích dvou třech předání byla těžko představitelná scéna, proto paní soudkyně řekla, že se na předání dojde osobně podívat. To bylo jen dobře.

V sobotu v 8:45 přichází na policejní stanici Bc. Flossmannová, Dr. Klimeš, sociální pracovnice, soudkyně Mgr. Petra Šturcová a domlouváme společný postup. Dohoda byla, že v prvním plánu zrealizujeme to, co je v rozsudku, čili předání dítěte přes naši organizaci. Pokud by to nešlo kvůli emocionálnímu stavu malé Martiny, tak přejdeme k náhradnímu plánu, totiž ke společnému styku obou rodičů s Martinou.

9:00 Přichází matka s dcerou a novým manželem

Dcera visí na matce odmítají ji být na chvíli pustit.

9:15 Přichází otec, ale dcera není schopna se matky pustit.

9:30 Vyrážíme na společnou procházku po Benešově, které už soudkyně přítomna nebyla. Proto jsem jí po styku napsal tento email:

Vážená paní doktorko,

opravdu jste mi udělala radost, že jste si našla čas a došla se podívat na styk Martiny (6 let) s otcem. **Jsem vždy nadšen, když vidím soudce při sociální práci v praxi.** Navíc svou přítomností jste ukázala, že se o to zajímáte, a **v očích rodičů jste nám piónům v praxi tímto předala svou autoritu.** Matka i otec věděli, že nás, ne-právníky, musí poslouchat. Bez této autority se nedá dělat sociální práce. My prostě máme přes Vás delegovanou pravomoc soudu a potažmo státu.

Začátek jste viděla, takže nemusím popisovat. Tam bylo hlavní nenutit Martinu, aby se odtrhla od matky, protože by následovala šílená separační reakce. Já osobně jsem si dal záležet, abych ji ubezpečil, že se nebude muset separovat od matky a že se jí může držet po celou dobu jako klíště. Pravda matky se po většinu setkání držela, ale později v parku se od ní vzdálila i na pět metrů.

Ze začátku se Martině nechtělo do procházky, protože tak ztrácela bezpečnost známého prostoru policejní stanice. Musel jsem proto na matku trochu zatlačit, aby nám nevznikla scéna na prahu policejní stanice. Pak ale chůze začala působit, proto jsme korzovali okolo Benešova. Asi čtyřikrát jsem prodloužil trasu, abych odložil příchod na náměstí, protože tam se čas zastaví. Naopak cesta byla dobrá, dítě šlapalo, nebrečelo. **Problém byl na schodech, protože matka zaslechla, jak se otec o ní baví s paní Flossmannovou, a začala se roztáčet. Tak jsem došel za otcem a vysvětlil jsem mu, že na těchto setkáních se rozhodně neřeší nic konfliktního, že tu jen plkáme na neutrální témata.** Otec to pak respektoval, takže pak už byl klid.

Je škoda, že chyběla úvodní schůzka. Tam totiž rodičům polopatisticky vysvětlíme, o čem taková setkání jsou, co se od nich očekává a jak se mají chovat, co říkat, co neříkat a tak. Postupně jim ale oběma došlo, že se od nich očekává - že především budou korzovat po Benešově. Vzali jsme to parkem, romanticky přes hřbitov. :-). Na cestě **Martina postupně začala živě komunikovat s matkou, pak si sbírala listí, šišky, žaludy či bukvice.**

Od nikoho z nás si nic nevezala, jen od paní Flossmannové si vzala draka z listí. Ode mne si nevezala ani ten list. Otce hodně mrzelo, že si od něho nechtěla nic vzít. Měl pro ni dárků celou tašku. Na náměstí jí pak koupil párek v rohlíku, ale ani ten si nevezala - koupit jí musela matka jiný.

Na náměstí se čas zastavil, místy jsme postávali, oni s výmluvou poodešli, aby mohli zavolat panu manželovi matky, ale celkově to bylo v klidu. Tou dobou spíš jen otec opakovaně tlačil na dceru, aby si od něho vzala ty dárky, ale marně. Nicméně pořad to bylo ještě únosné, takže jsem tomu nechal volný průběh.

Výhodou byla hovornost všech profesionálů, takže nevznikaly trapné mlčící chvíle. Jen na začátku, když je dítě takhle zablokované, není dobré na něj přímo mluvit, musí se počkat, až si udělá bublinu s mámou, ze které pak samo později vyleze. V době, kdy je zablokované, je naopak dobré intenzivnější hovořit s dospělými, především s matkou, protože dcera si o nás udělá obrázek podle toho, jak se na nás bude tvářit

matka. Když budeme mluvit s tátou, tak si i o něm udělá obrázek. Setkání s tímto reálným otcem je pak jiná zkušenost než jen interakce s jeho demonizovanou fantazijní postavou a temnými vzpomínkami.

Po návratu se k nám manžel matky choval vstřícněji než při odchodu, osobně si myslím, že to bylo kvůli tomu telefonátu matky z náměstí. Chvilí jsme postávali na chodníku, pak se matka zvedla a odjela i s Martinou, po chvíli odešel i otec. **Otec má opravdu velký problém hovořit s matkou**, což by při těchto setkáních měl - prostě jako se sousedkou, kterou pravda moc nemusí. **Otec se bude ještě muset smířit s faktem, že navazování vztahu k dceři bude opravdu pomalý proces.** Každopádně po celou dobu styku Martina ani jednu nebrečela, pokud pomineme to pofňukávání před odchodem.

Aby tyto schůzky mohly fungovat alespoň v tomto režimu - sousedské setkání s plkáním - je třeba mít kromě styku ještě odděleně schůzky jen samotných rodičů s mediátorem či sociální pracovnící, kdy se proberou konfliktní otázky, které jinak rodiče mají sklon otvírat před dítětem.

Hlavní závěr, který z dnešního setkání můžeme udělat, je, že **rodiče jsou schopni pod odborným dohledem realizovat společné nekonfliktní setkání s dcerou.** Pokud to později nebudou dělat, víme, že je to jejich *neochota*, ne neschopnost. **Argumentace by měla znít: Je vaší morální odpovědností a osobním dluhem vůči dítěti, abyste byli ochotni tyto schůzky za dohledu, popř. nahrávání absolvovat.**

Aby byla možná kontrola, že rodiče nebudou po sobě startovat, měly by se tyto schůzky nahrávat. Osobně vždy chci po rodičích, aby měli dva diktafony, tedy dvě nahrávky, které si od nich převezmu po schůzce. Je na soudu určit rodičům, z jakých peněz si je mají pořídit. Já osobně se domnívám, že by se to mělo hradit z výživného, protože jsou to peníze určené dítěti a ty diktafony chrání především dítě, ale mohou to být i *zálohy na náklady řízení*. Na nahrávky je možno pohlédnout jako na oddálenou asistenci. Prostě nemusím u toho stát fyzicky, ale stačí, když si poslechnu jen konfliktní pasáže z nahrávek.

Na těchto nahrávkách totiž jsou slyšet i uštěpačné poznámky pronesené polohlasem, takže se rodiče opravdu musejí hlídat a nechat si své nápady pro sebe. Zde jsem si to nahrával jen já sám a mohu soudu poslat (jen podotýkám, že je dost velké).

Například zde prý matka utrousila nějakou jedovatou poznámku k otci, kdy jsme my odborníci nebyli momentálně na blízku. Kdyby měla na krku diktafon, tak by si to nedovolila, protože by to bylo na nahrávce. Tedy to je výhoda dublovaného nahrávání

Jinými slovy buď si rodiče zaplatí osobní asistenci, nebo budou pečlivě pořizovat nahrávky. Diktafony je přijdou levněji. Čas nás odborníků je hodně drahý.

Každopádně v tomto stavu nemůžeme nechat biologické rodiče, aby se s dítětem stýkali sami, protože by z toho byla bitka, tedy nahrávky ano, ale přesto alespoň pár měsíců musí být odborná asistence, která to celé řídí.

Problém je s naší organizací (Mikuláš ops), protože je financovaná grantově. My tato setkání můžeme z grantu financovat jen do konce roku, pak je třeba vymyslet jiný způsob, jak to celé ukočírovat. Takže tím spíš musíme vést rodiče k tomu, aby si setkání nahrávali.

Nemusím dodávat, že i přes únavu jsem měl z toho setkání radost. Jak jsem měl možnost slyšet, ta předchozí setkání skončila separační reakcí, která vztah Martiny a otce spíš zhoršuje než zlepšuje. Osobně nevidím jiné řešení, než že rodiče budou muset takto společně trávit čas tak dlouho, dokud nebude Martina schopná přímo komunikovat s otcem, posléze i s ním trávit čas sama bez matky. Osobně si myslím, že aby vznikl vztah mezi dcerou a otcem, tak by tato společná setkání měla být každý týden, třeba na 2 hodiny po vyučování místo kroužku.

Každopádně **rodičům je třeba neustále vštěpovat do hlavy, že neochota účastnit se těchto společných setkání je projev jejich nezájmu o skutečné blaho dítěte.** Stejně tak pokud na těchto setkáních budou vytahovat konfliktní témata či je jinak sabotovat, pak se to bude vnímat jako maření soudního nařízení, a měl by to být i důvod buď pro změnu výchovného prostředí, nebo pro úplný zákaz styku.

Pokud tuto autoritu nám odborníkům v poli soud nedá a opakovaně ji před rodiči nestvrdí, pak skončí tato setkávání rodičů s Martinou fiaskem, jako konec konců skončila i ta předchozí. Prostě je to stát, kdo zde prostřednictvím soudů a kolizních opatrovníků dohlíží, aby mladou generaci netvořili jen citově labilních neuroticí a deprivanti.

Takže **ještě jednou díky za Vaši osobní přítomnost při setkání a těším se na další spolupráci.**

Tolik dopis soudkyni po předání. Jak jsem již řekl výše - tento postup se blížil ideálnímu stavu. Problém je především v tom, že pro většinu účastníků bylo toto asistované setkání jedna velká improvizace a ne předem naplánovaný proces.

Například scénář soudkyně - asistované předání dítěte - byl v pořádku, ale nepočítal s alternativou, že Martina po příchodu zastrčí hlavu mámě pod svetr a bude odmítat komunikaci s kýmkoli. Z tohoto důvodu

neustále opakují, že soudci musejí sami znát zásady sociální a práce a musejí mít jasnou představu, jak by to sami udělali, kdyby byli na našem místě (psychologů, sociálních pracovníků, mediatorů či policistů).

My za ně tuto práci rádi uděláme, ale bohužel pokud soudce sám neví a rozpačitě hledí na sociální pracovníci, nebo není připraven na alternativy, které mohou nastat, tak pak je výsledek těžko předvídatelný. Je-li ale výsledek nepředvídatelný pro samotné soudce, tak tím spíš nemají rodiče pocit právní jistoty a zastání, a to je pak příležitost pro psychopaty a bezcharakterní jedince. Ti ví, že jsou beztrestní.

Ideální průběh

Soudce by měl reagovat na upozornění rodičů či OSPODu, že při předání dítěte se dějí nepravosti, které poškozují dítě. Podle § 88 NOSŘ mohou rodiče pořizovat nahrávky na obranu práva, tedy soudce je povinný si ty nahrávky poslechnout. Samozřejmě může od rodiče žádat, aby mu předal nahrávky nekrácené a needitované, které začínají 10 minut před předáním a končí 10 minut po předání. Těž po nich může chtít, aby mu napsali čas nahrávky, kde podle jejich názoru dochází k týrání dítěte, například 00:34:23 sekund.

Podle odůvodněnosti pak nařídí rodičům osobní asistenci odborníka, nebo oddálenou asistenci, tedy rodiče si na vlastní náklady pořídí kvalitní diktafony, řádně nahrají předání (10 minut předem až 10 minut po předání), nahrávky aktivně doručí OSPODu či soudu, kde je zhlédne nějaký odborník. Ten rodič, který bude toto nařízení ignorovat, si zaplatí osobní asistenci.

Podle konfliktnosti předání soudce nastaví závazný režim podle výše popsané škály - od zákazu styku až po volný styk s tím, že jakmile jsou problémy, tak se zpřísní opatření v neprospěch toho rodiče, který dělá problémy. Rozsudky soudů by tedy měly být připraveny na různé alternativy průběhu. Pokud toto soudci opomíjejí, tak to má za následek, že jejich rozsudky jsou nevykonatelné a tudíž pro smích. Když pak například naše organizace chce změnit skript předání, protože jako v tomto případě není možno dítě odtrhnout od matky, tak příběhne advokát otce a začne argumentovat, že nebyla dodržena litera rozsudku. Takže se z toho zase díky soudu vznikne fraška.

Znova připomenu, že rozvádějící se rodiče, kteří nejsou schopni se dohodnout na výchově, ipso facto dokazují, že mají omezenou způsobilost k rodičovství. Tento fakt by měl soud konstatovat rozsudkem „omezení způsobilosti k rodičovským právům“ a stanovit jim opatrovníka, například takto: „Rodiče mají povinnost každý měsíc absolvovat dvě hodiny mediace bez dítěte. Všechny otázky, na kterých se rodiče nedohodnou do půl hodiny mediace, rozhodne ustanovený opatrovník - OSPOD, mediátor, psycholog ap.“ Tím by odpadly nesmyslné hádky, kdy se na mediaci rodiče hádají hodinu o botičky č. 32 nebo 33. Proč máme my psychologové psát posudky za 30000 Kč na to, zda pro dítě je lepší školka modrá či zelená? To ať rozhoduje opatrovník, stejně soudně znalecký posudek má stejnou funkci - nahrazuje opatrovníka a dělá rozhodnutí za rodiče a soudce.

Závěr

Ve většině případů je možno realizovat nekonfliktní asistovaný styk s oběma rodiči, popřípadě asistované předání dítěte, za předpokladu, že asistující odborník má dostatečnou autoritu a pravomoce delegované soudem. Problém soudců je, že pořádně nevědí, co mají od odborníků chtít, protože sami nikdy sociální práci nedělali a i jejich znalosti psychologie jsou přibližně stejné jako moje znalosti obchodního práva. Jejich rozsudky nejsou připraveny na alternativy, které mohou v praxi nastat, a tak se nahodile stávají de facto nevykonatelnými. Protože kdyby je asistující osoba měla do písmene dodržet tak v mnoha případech spáchá trestný čin týrání svěřené osoby. Na druhou stranu je fascinující, jak státní zastupitelství ostentativně ignoruje informace o tom, že rodiče nerespektují rozsudky opatrovnických soudů prvního stupně.

Z toho celého se dá udělat jen jeden závěr - stát fakticky rezignoval na ochranu dětí.